МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ
Министерство образования и молодежной политики
Чувашской Республики
Администрации Алатырского муниципального округа
МБОУ "Староайбесинская средняя общеобразовательная школа"

Приложение 1
К ООП НОО, разработанной в
соответствии с ФОП НОО и ФГОС

Махрова Надежда Ильинична

Подписано цифровой подписью: Махрова Надежда Ильинична

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

учебного курса «Литературное чтение на родном (чувашском) языке»

для обучающихся 1– 4 классов

с.Старые Айбеси 2023

Чăваш литературипе 1- 4 классем валли çырнă ĕç программи

Предметăн пулас результачĕсем.

Пĕлӳ, пултару, хăнăху. Пайăррăн пĕлӳ илмелли вĕренӳ ĕçĕ-хĕлĕ (кашни ачан хăй тĕллĕн пĕлӳ илмелли ĕçĕ-хĕлĕ)

- Астăвăм ирĕклĕхне, тимлĕхне, фантазие аталантарни, тĕрлĕ танлаштарусем туса шухăшлама, пĕтĕмлетӳсем тума вĕрентни;
- Лартнă ыйту пирки тĕллевлĕн шухăшлама, ăна ăсра явма, шухăшлав ĕçне йĕркепе, çыхăнуллă туса пыма вĕрентни;
- Харпăр хăй ĕçне, унăн результачĕсене хак пама пĕлни;
- Илнĕ пĕлӳсене анлăлатса тарăнлатни, çирĕплетни, вĕсене системăласа пĕтĕмлетни;
- Вĕреннĕ хайлавсем тăрăх план тума тата сăнарсене е сăнар ушкăнĕсене илемлĕ пулăмсемпе ĕç-пуçсене танлаштарса хаклама, тишкерсе сочинениçырма;
- Класра е килте вуланă хайлавсен ретне, тĕсне, жанрне уйăрма, уйрăм хайлавăн шухăшпа илемлĕх тата наци хăй евĕрлĕхне палăртма;
- Хăй вуланă кĕнеке çинчен шухăшланине çирĕплетсе пама;
- Хайлавăн тĕп проблематикине тĕшмĕртме, автор ăна еплерех татса панине сăнама, çавна май композицие, сăнарлă пуплев уйрăмлăхĕсене шута илсе хайлава харпăр хăй тĕллĕн хак пама;
- Класра палăртман хайлавсене, çав шутрах пĕтĕмĕшле паллашмаллисене те, харпăр хăй тĕллĕн вуласси, вĕсен уйрăм сценисене, эпизочĕсене, уйрăм сыпăкĕсене аса илсе тĕп проблемăпа çыхăнтарса каласси;
- Вĕреннĕ хайлавсене учитель ертсе пынипе тишкересси(тĕп сценăсемпе эпизодсене йĕркипе, умлăн-хыçлăн е суйлавлăн каласа парасси, сăнарсене, композици уйрăмлăхĕсене, хайлавăн тĕп шухăшне, автор тĕллевĕсене наци сăн-сăпачĕн шухăшлавĕ урлă палăртма вĕрентесси);
- Вуласа тухнă хайлаври сăнарсемпе проблемăсем пирки панă ыйтусене çырса хуравланипе, çыравçă сăнласа кăтартнă пулăмсемпе сăнарсем çине вĕренекен хăй мĕнле пăхнине палăртма пултармалла.

Харкамлăх (личностные) результачĕсем:

- вулав харкам аталанăвĕшĕн мĕн тери пĕлтерĕшлĕ пулнине ăнланни;
- тĕнче литература пӳлминче чăваш литературин тӳпи те палăрмаллах пысăк пулнине ăнланса пыни;
-этемлĕх çырулăхĕн пуянлăхне ăнланма, хисеплеме, унпа киленме вĕренсе пыни;
-ачасен вулав пултарулăхĕçирĕпленнипе пĕрлех хайлавра пултарулăхĕ те амаланса пыни.

Предметсен пĕрлĕхлĕ (метапредметные) результачĕсем:

- пĕр ыйтупах тĕрлĕ позици пулма пултарнине ăнланни, вĕсенчен пĕрне суйласа илме е хайĕн урăхла шухăшне палăртма вĕренни;
-литература вулавĕн предмечĕн шалашĕнче проектсем пурнăçланнă май вĕрену задачисем лартма, вĕсене татса памалли çул-йĕр палăртма вĕренсе пыни;
-илемлĕ литература тăван халăх культурин пĕлтерĕшлĕ пайрамĕ пулнине ăса хуни, илемлĕ литература хайлавĕсене ӳнер единици пек йышăнма вĕренсе çитни.

Предметăн пайрам (предметные) результачĕсем:

1 класс

-фольклор хайлавне автор хайлавĕнчен уйарса илме, проза жанрĕсене (юмах, калав, повесть) уйăрма, тĕп паллисене палăртма пĕлни;

- илемлĕ текстпа ансат ăслăлăх тексчĕсен уйрăмлăхĕсене палăртма пĕлни;

- героя, унăн хăтланăвĕ тата текстра тӳррĕн панă характеристики тăрăх хак пама, геройсене хак пани тăрăх автор вĕсем çине мĕнле куçпа пăхнине чухлама пĕлни;

- литература хайлавĕçинчен ансат каласа пама (вăл халăхăн е авторăн хайлавĕ, унăн тĕсĕ (проза, поэзи, драма), жанрĕ (юмах, повесть-юмах, калав, былина, миф, халап, сăвă, пьеса), сюжетри тĕп йĕрсем, хайлавăн тĕп шухăшĕ) пĕлни;

- авторпа, унăн пултарулăхĕпе кĕскен паллаштарма (писатель, поэт: пирĕн вăхăтри е маларахри саманасенче пурăннă; мĕн çинчен çырать е çырнă) пултарни;

- авторăн тата харпăр хăйĕн кăмăлне палăртса литература хайлавĕн персонажĕсене хак пама пĕлни.

Ачасен пултараяслăхĕ

- вĕреннĕ хайлавсенчи пĕчĕк курăнусене (эпизодсене) уйăрса илме;хайлавсенчи ĕçсемпе пулăмсен çыхăнăвне кăтартма;учитель хушнипе хайлаври сăнарсене уçса пама;малтан паллашнă хайлавсемпе вĕренӳ тексчĕсене тĕрĕс вулама;пăхмасăр калама вĕреннĕ хайлавсене илемлĕ калама;

  эпикăллă хайлавсен е пĕр-пĕр сыпăкăн содержанине кĕскен, туллин каласа е çырса пама;

  -пысăках мар хайлавăн е пысăк хайлав сыпăкăн планне тума;вĕренӳ кĕнекисенчи анлантарусемпе усă курма;пуçарулăх ĕçĕ (сăвă, тĕрленчĕк, статья т. ыт. те) çырма;текстсен пайĕсене ят пама, цитатăллă, анлă, ансăр, тулли план тума;хайлав содержанине каланă чухне сăнарлă сăмахсемпе усă курма;хайлавсен тĕп шухăшне ваттисен сăмахĕсемпе палăртма;пуплев пахалăхне лайăхлатма; шухăшсене текстри тĕслĕхсемпе çирĕплетме;калаçупа вулава интонаци мелĕсемпе тĕрĕс палăртма.

Предметăн пайрам (предметные) результачĕсем:

2 класс

-фольклор хайлавне автор хайлавĕнчен уйарса илме, проза жанрĕсене (юмах, калав, повесть) уйăрма, тĕп паллисене палăртма пĕлни;
- текстра илемлĕ сăнарлăх мелĕсене (танлаштару, сăпатлантару, эпитет, тепĕр хут калани, рифма, сасăçырăвĕ) тупма пултарни;
- илемлĕ текстпа ансат ăслăлăх тексчĕсен уйрăмлăхĕсене палăртма пĕлни;
-хайлав ăшлăхне пĕр тĕвĕре (завязка — ĕç аталанăвĕ — кульминаци - развязка; пуçламăшĕ - ĕç аталанавĕ - чи хĕрууллĕ самант - ĕç вĕçĕ) курма пултарни;
- героя, унăн хăтланăвĕ тата текстра тӳррĕн панă характеристики тăрăх хак пама, геройсене хак пани тăрăх автор вĕсем çине мĕнле куçпа пăхнине чухлама пĕлни;
- литература хайлавĕçинчен ансат каласа пама (вăл халăхăн е авторăн хайлавĕ, унăн тĕсĕ (проза, поэзи, драма), жанрĕ (юмах, повесть-юмах, калав, былина, миф, халап, сăвă, пьеса), сюжетри тĕп йĕрсем, хайлавăн тĕп шухăшĕ) пĕлни;
- авторпа, унăн пултарулăхĕпе кĕскен паллаштарма (писатель, поэт: пирĕн вăхăтри е маларахри саманасенче пурăннă; мĕн çинчен çырать е çырнă) пултарни;
- авторăн тата харпăр хăйĕн кăмăлне палăртса литература хайлавĕн персонажĕсене хак пама пĕлни.

Ачасен пултараяслăхĕ

- вĕреннĕ хайлавсенчи пĕчĕк курăнусене (эпизодсене) уйăрса илме;
- хайлавсенчи ĕçсемпе пулăмсен çыхăнăвне кăтартма;
- учитель хушнипе хайлаври сăнарсене уçса пама;
- малтан паллашнă хайлавсемпе вĕренӳ тексчĕсене тĕрĕс вулама;
- пăхмасăр калама вĕреннĕ хайлавсене илемлĕ калама;
- эпикăллă хайлавсен е пĕр-пĕр сыпăкăн содержанине кĕскен, туллин каласа е çырса пама;
- пысăках мар хайлавăн е пысăк хайлав сыпăкăн планне тума;
- вĕренӳ кĕнекисенчи анлантарусемпе усă курма;
- пуçарулăх ĕçĕ (сăвă, тĕрленчĕк, статья т. ыт. те) çырма;
- текстсен пайĕсене ят пама, цитатăллă, анлă, ансăр, тулли план тума;
- хайлав содержанине каланă чухне сăнарлă сăмахсемпе усă курма;
- хайлавсен тĕп шухăшне ваттисен сăмахĕсемпе палăртма;
- пуплев пахалăхне лайăхлатма;
- шухăшсене текстри тĕслĕхсемпе çирĕплетме;
- калаçупа вулава интонаци мелĕсемпе тĕрĕс палăртма.

3 класс

3. Предметăн пайрам (предметные) результачĕсем:

Ачасен çаксенене тума пултармалла

- фольклор хайлавне автор хайлавĕнчен уйарса илме, проза жанрĕсене (юмах, калав, повесть) уйăрма, тĕп паллисене палăртма пĕлни;
- текстра илемлĕ сăнарлăх мелĕсене (танлаштару, сăпатлантару, эпитет, тепĕр хут калани, рифма, сасă çырăвĕ) тупма пултарни;
- илемлĕ текстпа ансат ăслăлăх тексчĕсен уйрăмлăхĕсене палăртма пĕлни;
- хайлав ăшлăхне пĕр тĕвĕре (завязка — ĕç аталанăвĕ — кульминаци - развязка; пуçламăшĕ - ĕç аталанавĕ - чи хĕруллĕ самант - ĕç вĕçĕ) курма пултарни;
- героя, унăн хăтланăвĕ тата текстра тӳррĕн панă характеристики тăрăх хак пама, геройсене хак пани тăрăх автор вĕсем çине мĕнле куçпа пăхнине чухлама пĕлни;
- литература хайлавĕ çинчен ансат каласа пама (вăл халăхăн е авторăн хайлавĕ, унăн тĕсĕ (проза, поэзи, драма), жанрĕ (юмах, повесть-юмах, калав, былина, миф, халап, сăвă, пьеса), сюжетри тĕп йĕрсем, хайлавăн тĕп шухăшĕ) пĕлни;
- авторпа, унăн пултарулăхĕпе кĕскен паллаштарма (писатель, поэт: пирĕн вăхăтри е маларахри саманасенче пурăннă;
- мĕн çинчен çырать е çырнă) пултарни;
- авторăн тата харпăр хăйĕн кăмăлне палăртса литература хайлавĕн персонажĕсене хак пама пĕлни.

Ачасен пултараяслăхĕ

- вĕреннĕ хайлавсенчи пĕчĕк курăнусене (эпизодсене) уйăрса илме;
- хайлавсенчи ĕçсемпе пулăмсен çыхăнăвне кăтартма;
- учитель хушнипе хайлаври сăнарсене уçса пама;
- малтан паллашнă хайлавсемпе вĕренӳ тексчĕсене тĕрĕс вулама;
- пăхмасăр калама вĕреннĕ хайлавсене илемлĕ калама;
- эпикăллă хайлавсен е пĕр-пĕр сыпăкăн содержанине кĕскен, туллин каласа е çырса пама;
- пысăках мар хайлавăн е пысăк хайлав сыпăкăн планне тума;вĕренӳ кĕнекисенчи анлантарусемпе усă курма;
- пуçарулăх ĕçĕ (сăвă, тĕрленчĕк, статья т. ыт. те) çырма;
- текстсен пайĕсене ят пама, цитатăллă, анлă, ансăр, тулли план тума;
- хайлав содержанине каланă чухне сăнарлă сăмахсемпе усă курма;
- хайлавсен тĕп шухăшне ваттисен сăмахĕсемпе палăртма;
- пуплев пахалăхне лайăхлатма;шухăшсене текстри тĕслĕхсемпе çирĕплетме;
- калаçупа вулава интонаци мелĕсемпе тĕрĕс палăртма.

4 класс

Предметăн пайрам (предметные) результачĕсем:

-фольклор хайлавне автор хайлавĕнчен уйарса илме, проза жанрĕсене (юмах, калав, повесть) уйăрма, тĕп паллисене палăртма пĕлни; текстра илемлĕ сăнарлăх мелĕсене (танлаштару, сăпатлантару, эпитет, тепĕр хут калани, рифма, сасă çырăвĕ) тупма пултарни; илемлĕ текстпа ансат ăслăлăх тексчĕсен уйрăмлăхĕсене палăртма пĕлни; хайлав ăшлăхне пĕр тĕвĕре (завязка — ĕç аталанăвĕ — кульминаци - развязка; пуçламăшĕ - ĕç аталанавĕ - чи хĕруллĕ самант - ĕç вĕçĕ) курма пултарни; героя, унăн хăтланăвĕ тата текстра тÿррĕн панă характеристики тăрăх хак пама, геройсене хак пани тăрăх автор вĕсем çине мĕнле куçпа пăхнине чухлама пĕлни; литература хайлавĕ çинчен ансат каласа пама (вăл халăхăн е авторăн хайлавĕ, унăн тĕсĕ (проза, поэзи, драма), жанрĕ (юмах, повесть-юмах, калав, былина, миф, халап, сăвă, пьеса), сюжетри тĕп йĕрсем, хайлавăн тĕп шухăшĕ) пĕлни; авторпа, унăн пултарулăхĕпе кĕскен паллаштарма (писатель, поэт: пирĕн вăхăтри е маларахри саманасенче пурăннă; мĕн çинчен çырать е çырнă) пултарни; авторăн тата харпăр хăйĕн кăмăлне палăртса литература хайлавĕн персонажĕсене хак пама пĕлни.

Ачасен пултараяслăхĕ

- вĕреннĕ хайлавсенчи пĕчĕк курăнусене (эпизодсене) уйăрса илме; хайлавсенчи ĕçсемпе пулăмсен çыхăнăвне кăтартма; учитель хушнипе хайлаври сăнарсене уçса пама; малтан паллашнă хайлавсемпе вĕренӳ тексчĕсене тĕрĕс вулама; пăхмасăр калама вĕреннĕ хайлавсене илемлĕ калама; эпикăллă хайлавсен е пĕр-пĕр сыпăкăн содержанине кĕскен, туллин каласа е çырса пама;
- пысăках мар хайлавăн е пысăк хайлав сыпăкăн планне тума; вĕренӳ кĕнекисенчи анлантарусемпе усă курма; пуçарулăх ĕçĕ (сăвă, тĕрленчĕк, статья т. ыт. те) çырма; текстсен пайĕсене ят пама, цитатăллă, анлă, ансăр, тулли план тума; хайлав содержанине каланă чухне сăнарлă сăмахсемпе усă курма; хайлавсен тĕп шухăшне ваттисен сăмахĕсемпе палăртма; пуплев пахалăхне лайăхлатма; шухăшсене текстри тĕслĕхсемпе çирĕплетме; калаçупа вулава интонаци мелĕсемпе тĕрĕс палăртма

Предмет содержанийĕ
1 класс

Шкула каяр-ха вĕренме. Эпĕ халĕ шкул ачи. Илемлĕ самахлăх тĕнчине çитме пулăшакан предмет - литература вулавĕ. Хайлав. Илемлĕ хайлав.

Халăх сăмахлăхĕ. Халах сăмахлăхĕ (савви-юрри). Чĕнӳ-йыхрав сăвви-юрри. Шутлав сăввисем. Хаварткаларăшсем. Тупмалли юмахсем.

Юмах юпа тăрринче... Юмахсем. «Пукане юмахĕ», «Упапа хĕр ача».

Вайă вылятпăр. Сăвăласа çырнă хайлавсем. Çыравçă хайланă юмах. В. Сутеев «Шăшипе кăранташ» юмахĕ.

Теттесем. Шӳтлĕ сăвăсем. П. Çăлкуç «Ăмсанса пăхать Кампур», М.Волков «Пăрça хуралçисем», Н.Карай «Пулăра»

Ачасем çинчен. Прозăпа çырнă хайлавсем.«Калав»ăнлав.
(Н.Ишентей «Хуплу пĕçерни», П. Яккусен «Анне», И.Микулайĕ «Арбуз» суйласа ил)
Калавра мĕн çинчен калани. Калав ячĕ. Л.Сарине «Арман авăртать»

Чĕр чунсем синчен. Юптару. П.Çăлкуç «Хур аçи»,Ю.Мишши «Лашапа кашкăр».
О.Печников «Усала вĕрентнĕ путек», Е.Чарушин «Томка тĕлĕкĕсем».
В.Сутеев «Кăмпа айĕнче».

Тавралăх - асамлă тĕнче. А.Пăртта «Çумăр ташши», А.Ыхра «Пукан», Л.Сарине «Вăрманта».

Килсе çитрĕ хаваслă хĕл. В.Эктел «Юр», П.Çăлкуç «Ытарми хĕл», Л.Смолина «Тăвайкки».
В.Эктел «Хĕл Мучи», П.Çăлкуç «Тăвайкки», Е.Кузнец «Çеменпе Сивĕ Мучи».
Л.Салампи «Юр пĕрчи», «Икĕ шартлама».

Ача - пăча сăмахлăхĕ.Юмах ятăм, юптартăм. Кулленхи сăвă-юрă.Чĕнӳ-йыхрав сăвви-юрри, хăвăрт сăмах, тупмалли юмахсем. Пулмасла халап. Вĕçсĕр такмак. Шӳт.

Пирĕн вăйă-кулă. Л.Сорокина «Пукане», Ю.Силэм «Шак-шак-шак», Р.Сарпи « Ташлать Илемпи».

Ачасем çинчен. Н.Ыдарай «Чăваш ачи», Ордем Гали «Пысăк ĕç».
А.Ыхра калавĕсем, Н.Карай «Макăрмарĕ».М.Салихов «Усăллă кану», В Осеева «Ырă ĕç», Н.Рогачёв «Пулăçсем».

Чĕр чунсем çинчен. И.Яковлев «Хураçка», А.Ыхра«Шурка»,Е.Чарушин «Томка ишме вĕренни».К.Чуковский «Чĕрĕп кулать», Э.Шим «Шапапа калта», «Пакшапа пăрăнтăк». Ю.Петров «Путене», И.Малкай « Тăри», С.Асамат «Йăва», О. Печников «Чĕр чунсем те çынсем пекех».

Тавралăх - асамлă тĕнче. С.Соколинский «Çумăр»,П.Çăлкуç «Çумăр умĕн».Х.Çеменĕ «Çуркунне». В.Тарават «Кăнтăр çĕршывĕнче», А. Ыхра «Çурхи илем».

Тематика планĕ

№ п/п	Раздел ячĕ	Сехетсен шучĕ
1	Шкула каяр-ха вĕренме	2
2	Халăх сăмахлăхĕ-4 сех.	4
3	Юмах юпа тăрринче…-1 сех.	1
4	Вайа вылятпăр	2
5	Ачасем çинчен	2
6	Чĕр чунсем çинчен	3
7	Тавралăх - асамлă тĕнче	1
8	Килсе çитрĕ хаваслă хĕл	3
9	Ача - пăча сăмахлăхĕ	3
10	Юмах ятăм, юптартăм	1
11	Пирĕн вăйа-кулă	1
12	Ачасем çинчен	4
13	Чер чунсем çинчен	3
14	Тавралăх - асамлă тĕнче	2
	Пурĕ	**33 сех.**

Предмет содержанийĕ
2 класс

Шкула. А.Алка «Чи савăнăçлă кун». Эпĕ иккĕмĕш класс ачи. 2-мĕш класс валли палăртнă тĕллевесемпе задачисем.« Илемлĕ хайлав», «автор», «хайлаври сăнарсем». И.Шухши «Чернил».

Мĕн-ши вăл Тăван çĕр-шыв. П. Хусанкай «Савнă çĕр, Чăваш çĕршывĕ», М.Юхма «Чăваш çĕршывĕ» Публицистика хайлавĕ. «Ялав».П. Хусанкай «Çĕршывăмăр пуçламăшĕ». Сăвăлла хайлав. С. Тăваньял «Тăван чĕлхене ан манăр». Илемлĕ хайлав. Ăслăх хайлавĕ. КТВ Ылтăн тумлă кĕркунне. Сăвăласа çырнă илемлĕ хайлав.

Халăх сăмахлăхĕнчен. Халăх сăмахлăхĕ. Тупмалли юмахсем. Пулмасла халапсем. Хутлам е вĕççĕр такмаксем. Йăла юррисем. Вăйă юррисем. Çăварни. Хумма Çеменĕ «Çăварни чупни». Пуплешӳ сăввисем. Чăвашсен ача-пăча вăййисем. Улăп халапĕсем.

Юмахсем.Чĕр чунсем çинчен калакан юмахсем. Чĕр чунсем çинчен калакан автор юмахĕсем. Йăла юмахĕсем. Автор çырнă йăла юмахĕ. Асамлă юмах. Автор çырнă асамлă юмах. Асамлă юмах паллисем. Сăвăласа çырнă юмахсем. Автор юмахĕ.

Кĕркунне. Хайлав теми, тĕп шухăшĕ. Сăвăлла тата прозăлла хайлавсенчи сăнарлăх мелĕсем. Ылтăн кĕркунне. Калуллă тата сăнлавлă калавсем. Сăвăласа çырнă калавсем. Хура кĕркунне. Çут çанталăк пулăмĕсене сăнлакан сăвăласа çырнă илемлĕ хайлавсем. Калуллă калавсенчи ĕç аталанăвĕ. Сăнлавлă хайлавсенчи сăнарлăх мелĕсем. КТВ. Чĕр чунсем - пирĕн туссем. «Шурă акăш чĕпписем», «Уйăп». Илемлĕ хайлав теми, тĕп шухăшĕ. Чĕр чунсем - пирĕн туссем.

Эпир туслă та хаваслă ачасем. П. Хусанкай «Шкул ачи». С. Иванов «Сапăрлăх çинчен». Сăвăлла тата прозăлла юптару. КТВ. Чĕр чунсем - пирĕн туссем. « Кăтрашка», « Пакша». Калаври ĕçсен аталанăвĕ. Калаври сăнарсем. Шӳтлĕ сăвăсем. Сăвăласа çырнă шӳтлĕ калавсем. Калаври ĕçсен аталанăвĕ. Калавăн тĕп шухăшĕ. Хайлаври тĕп сăнарсем. Хайлавăн тĕп шухăшĕ.

Ĕç-телей те савăнăç кӳрет. Калавăн тĕп шухăшĕ. Чĕр чунсем çинчен калакан юмахсем. Илемлĕ хайлаври сăнарлăх мелĕсем. «Кулач»- йала юмахĕ. Яковлев «Кулачă». КТВ. Асамлă хĕл. «Январь», «Кăрлач». Пысăк калăпăшлă сăвăлла хайлав(поэма.). Калаври ĕçĕн аталанăвĕ Чи çивĕч самант. Калав планĕ. Сăвăласа çырнă илемлĕ хайлав кĕвĕлĕхĕ, сăнарлăхĕ. «Хитре тĕрĕ», «Çăкăр пиçет». Калавçă кăмалне хайлавра палăртни. Автор тата калавçă.

Хĕл. Çут çанталăк пулăмĕсене сăмахпа ӳкерни. Сăнлав тумалли хатĕрсемпе мелсем.Ансат ăслăлăх хайлавĕн уйрăмлăхĕсемпе паллаштарасси. Сăмахлăӳкерчĕксем туни. Сăнарлăх мелĕсем.Калаври ĕçсен аталанăвĕ. Калавçă кăмăлĕ палăрни.Автор юмахĕ. Н.Сладков «Хĕл каçни». В.Эктелĕн «Юр пике сăвви». Çут çанталăк илемĕ.

Тăван кил-йышра. Тĕнчере чи хакли- манăн анне. Сăмахлăӳкерчĕк юратнă анне.Кулăш тумалли мелсем. Текстра каламан автор шухăш- кăмăлĕ палăрни.

Килчĕ ырă çуркунне. КТВ. Çуркунне ал парать таврана. «Çуркунне», «Çурхи кунсем».Сăвă. Сăнлавлă калав.Публицистика хайлавĕ. Пайрамсем (детальсем).Хĕвел пăхать, юр каять. Кĕçех çулла пуçланать. Хайлав тата ӳнерçĕ ӳкерчĕкĕ. Çуркунне. Çут çанталăка сăнани. Çуркунне ал парать. Сăвăри сăмахсен йĕрки. Танлаштару.

Чĕр чунсем - пирĕн туссем. Хайлав ячĕ, содержанийĕ тата тĕп шухăшĕ. Хайлаври самантсем. Хайлав теми тата ячĕ. Г. Луч. «Чĕкеçсем мĕншĕн сивĕннĕ?». Калав тата сăнлав. Кашни кайăк юрра ăста. Сăнлав мелĕсем.М. Пришвин «Çăмăлттай». Темăпа тĕп шухăш.Халăх сăмахлăхĕ. К. Чуковский. «Чăх чĕппи».Калав, сăнлав, план.Юратнă чĕр чунсем. Танлаштару. Темăпа тĕп шухăш.Г. Харлампьев «Çырла пиçсен». Калав планĕ. Б. Заходер «Мулкач çури». Калав. Юмах.

Ӳсен - тăран тĕнчинче. Н. Матвеев «Пĕр йăхри йывăççем»; С. Элкер «Юман». Калав. Сăнлав. Г. Орлов «Вăрманăн пĕрремĕш купченеçĕ». М. Волкова «Хурлăхан, ан хурлан». Н.Сладков «Пулă тăвăнни». Калав.Каласа пани. Г.Харлампьев «Çумăр». Н.Шупуççынни «Каç пулчĕ».

Çу уйăхне кĕтĕмĕр. Сăвара туйăмсем палăрни. Саса çырăвĕ.КТВ. Çу çитрĕ. Сăнлавлă калаври ĕç йĕрки..Ю. Силэм. «Утăçинче вăрманта» калав, унăн планĕ.А. Костецкий. «Утăра»; Г. Тал - Мăрса. «Хирте». Ӳнерçĕ тата сăвăç ӳкерчĕкĕсем.

Тематика планĕ

Раздел ячĕ	Сехет шучĕ
Шкула	1
Мĕн-ши вăл Тăван çĕр-шыв	3
Халăх сăмахлăхĕнчен.	3
Юмахсем.	3
Кĕркунне.	3
Эпир туслă та хаваслă ачасем.	3
Ĕç телей те савăнăç кÿрет.	3
Хĕл.	3
Тăван кил-йышра.	2
Килчĕ ырă çуркунне.	2
Чĕр чунсем – пирĕн туссем.	3
Ўсен – тăран тĕнчинче	3
Çу уйăхне кĕтĕмĕр.	3
Пурĕ:	**35**

Предмет содержанийĕ
3 класс

Ак çитрĕ сентябрь…Калавсем, сăвăсем. Г. Волков «Çамрăкла вĕренни – чул çинче», Г. Сапгир «Вĕреннĕ лаша», Хв. Уяр «Мăйăр хуппи», К. Беляев «Чи хаклă парне».

Чăваш çĕршывĕ. Чăваш ен илемĕ, юхан шывĕсемпе вăрманĕсем. Чăваш çыннисемпе ытти халăх хушшинчи туслăх, пĕр-пĕринпе килĕштерсе пурăнни.К. Ушинский «Тăван çĕршыв – пирĕн анне», Х. Кашкăр «Ылтăн çĕр», «Лăпкă çĕршывра», «Туслăх сăмахĕ».

Кĕркунне.Кĕрхи çут çанталăк, çынсен ĕçĕ-хĕлĕ. «Кĕрхи сăнсем», «Кĕр пасарĕ», «Кĕрхи вăрмианта», «Çулçă», «Сивĕтет çанталăк», «Кĕрхи çут çанталăк» экскурси.

Халăх сăмахлăхĕ. Юмахсем, юрăсем, ваттисен сăмахĕсемпе туптарусем, (тупмалли юмахсем). Тĕрлĕ халăх юмахĕсем. «Ака мĕнле тăваççĕ», «Çерем пăсса вир акрăм», «Шăп-шăпринле», «Ăсансене ертсе килни», «Ула куракпа Тилĕ», «Пакшапа кашкăр», «Тилĕ Туспа Кролик Тус».

Улăп йăхĕнчен эпир, туссем.Улăп халапĕсем тата ытти халăх халапĕсем. «Улăпсем», «Ной карапĕ», «Ту çинчен аннă Улăп», «Ту çинчен аннă Улăп», «Çунатлă урхамах».

Юмах юпа тăрринче. Юмахсем, юрăсем, ваттисен сăмахĕсемпе туптарусем, (тупмалли юмахсем). Тĕрлĕ халăхюмахĕсем. «Чее такасем», «Курай юмахĕ», «Пакшапа мăйăр».

Асамçă хĕл. Хĕллехи çут çанталăк. Этем ĕçĕ-хĕлĕ. Чĕр чунсен пурнăçĕ. Хĕл илемĕ калавсенче, юмахсенче, ӳнерçĕсен ӳкерчекĕсенче сăнланни. «Хĕллехи çут çанталăк» экскурси. В. Эктел «Хĕл пуçламăшĕ», А. Пушкин «Хĕлле…». Н. Сладков «Хĕллехи çу кунĕсем». «Хырпа Чăрăш тата Уртăш мĕншĕн яланах симĕс?», «Халăх хайлавĕ майлă», «Мулкач йĕрĕпе». Н. Силпи «Намăсланакан çĕнтерӳçĕ», А. Воробьев «Малтанхи юр».

Эпир – сăпайлă ачасем. Ачасен пурнăçĕ, вĕсен туслăхĕ. Ачасем хăйсене сапăр та тирпейлĕ тытма тăрăшнине, аслисене хисепленине, сăпайлă пулнине сăнлакан калавсемпе сăвăсем, статьясем. Н.Карай «Йăмăк». «Çывракан ача», «Шăна кăмпин шăпи», «Чечек çыххи», «Пуянлăх хакне ĕçлекен çеç пĕлет», «Хапхаçă». Исмай Исемпек «Шăвăç витре». В. Ар-Серги «Асанне шкулĕ».

Çурхи хаваслăх.Çут çанталăк чĕрĕлни. Чĕр чунсен пурнăçĕпе çынсен ĕçĕ-хĕлĕсем. Ачасен çурхи вăййисем. «Çурхиçут çанталăк» экскурси. Н. Исмуков «Çурхи тĕнче», Л. Смолина «Çуркунне пуçланать», М. Кипек «Çурхи вăрманта», А. Каттай «Çеçпĕл». «Малтанхи хĕвел», «Çуркунне çитсен», «Çурхи кун». Н. Матвеев «Таврана илем кӳреççĕ».

Чĕр чун тĕнчи. Н. Матвеев, Ç. Элкер, Н. Ишентей, Н. Иванов хайлавĕсем. «Аптраман кăвакалсем, «Кашкăрсемпе çапăçни», «Уртăш», «Ăсанпа Хураçка», «Çара çерçи», «Сăркка», «Кашкăр тавăрăвĕ»

Ытарайми, асран кайми Тăван тавралăх. Тăван тавралăха, çут çанталăка упрани, илем кӳни –Тăван çĕршыва сыхланиех.Çынсем тăван тавралăха упрама, илем кӳме тăрăшнине, çак ĕçе ачасем те хутшăнма пултарнине сăнлакан калавсемпе сăвăсем. И.Дубанов «Эл кӳлли», В. Харитонов «Çил ачи», Г. орлов «Çухату», «Çулçӳревçĕ вăрăсем». Р. Сарпи «Пĕлĕтсем – шур путексем», Хв. Уяр «Тарăхнă така», Уйăп Мишши «Çуллахи каникул», Г. Харлампьев «Кӳлĕ хĕрринче».

Пĕтĕмлетӳ урокĕ. Литература уявĕ. Г.Волков. Тăван Атăл. 3- мĕш класра вĕреннине пĕтĕмлетни

Тематика планĕ

№ п/п	Раздел ячĕ	Сехет шучĕ
1	Ак çитрĕ сентябрь	2
2	Чăваш çĕршывĕ	3
3	Кĕркунне	3
4	Халăх сăмахлăхĕ	4
5	Улăп йăхĕнчен эпир, туссем…	3
6	Юмах юпа тăрринче	3
7	Асамçă хĕл	2
8	Эпир – сăпайлă ачасем	3
9	Çур хаваслăхĕ	4
10	Чĕр чун тĕнчи	4
11	Ытарайми, асран кайми тăван тавралăх	4
	Пурĕ:	**35 сех**

Предмет содержанийĕ
4 класс

Раздел 1. Аван-и, шкул саккийĕ!...Сентябрь ирĕ.(Класс туллашенчи вулав.) Кĕрхи кăмăл. (Вуланă чух та шухăш-туйăма интонаци мелĕсемпе (хăвăртлăх улшăнăвĕ, сасă хулăнăшĕ, тăхтавсем, шухăша палăртакан пусăм, пуплев кĕвви) тĕрĕс палăртасси.) Павăл, Миккуль тата Петĕр. (Вуланă текстăн тĕп шухăшне харпăр хăй теплĕн палăргасси, унăн пайĕсем шухăш енĕпе мĕнле çыхăнса тăнине асăрхасси, текстăн планне тăвасси.) Малтанхи учителе.(Сăнар ячĕпе е унăн ятне, калавçăн сăпатне улăштарса каласа парасси; калава малалла тăсасси, сăнарăн малашнехи пурнăçĕпе ĕçĕсем çинчен хушса каласси, сăнлавпа уйлав элеменчĕсем кĕртсе пулни-иртни, курни-илтни çинчен çыхăнуллă калав тăвасси.)

Раздел 2. Килсе çитрĕ тулăх кĕр.Кĕрхи илем. Сентябрь. (Вуланă текстăн тĕп шухăшне харпăр хăй теплĕн палăргасси, унăн пайĕсем шухăш енĕпе мĕнле çыхăнса тăнине асăрхасси, текстăн планне тăвасси.) Кĕрхи вăрманта.((Вуланă чух та шухăш-туйăма интонаци мелĕсемпе (хăвăртлăх улшăнăвĕ, сасă хулăнăшĕ, тăхтавсем, шухăша палăртакан пусăм, пуплев кĕвви) тĕрĕс палăртасси.) Вулав тĕрĕслени «Хур – кайăк çулĕ». (Литература чĕлхин виçисене пăхăнса, тулли сăмахсемпе, ăнланса вуласси. Вулав хăвăртлăхĕ минутра 90 сăмахран кая мар (ăшра вуланă чухне сăмах шучĕ 110 таран ÿсмелле). Анланман сăмахсен пĕлтерĕшне пĕтĕмĕшле пуплев пĕлтерĕшĕ çине таянса чухласа илесси. Мĕнпур предложение (хутсăррисене те, хутлисене те) тĕрĕс интонаципе вуласси.) Тăрнасем. (Вуланă чух та шухăш-туйăма интонаци мелĕсемпе (хăвăртлăх улшăнăвĕ, сасă хулăнăшĕ, тăхтавсем, шухăша палăртакан пусăм, пуплев кĕвви) тĕрĕс палăртасси.) Тумне хывма.Кĕркунне макăрать. (Вуланă чух та шухăш-туйăма интонаци мелĕсемпе (хăвăртлăх улшăнăвĕ, сасă хулăнăшĕ, тăхтавсем, шухăша палăртакан пусăм, пуплев кĕвви)

Раздел 3. Ку вăл – ман Тăван çĕр-шыв. Тăван чĕлхе. (Вуланă текстăн тĕп шухăшне харпăр хăй теплĕн палăргасси, унăн пайĕсем шухăш енĕпе мĕнле çыхăнса тăнине асăрхасси, текстăн планне тăвасси. Пулăшу кĕнекисемпе (словарь, справочник) усă курасси.) И.Я.Яковлев чăваш халăхне панă Халал. (Вуланă текстăн тĕп шухăшне харпăр хăй теплĕн палăргасси, унăн пайĕсем шухăш енĕпе мĕнле çыхăнса тăнине асăрхасси, текстăн планне тăвасси. Пулăшу кĕнекисемпе (словарь, справочник) усă курасси.) Эп чăваш – ачи. (Вуланă текстăн тĕп шухăшне харпăр хăй теплĕн палăргасси, унăн пайĕсем шухăш енĕпе мĕнле çыхăнса тăнине асăрхасси, текстăн планне тăвасси. Пулăшу кĕнекисемпе (словарь, справочник) усă курасси.)Чăваш сăмахĕ. Эпĕ - чăваш. (Вуланă текстăн тĕп шухăшне харпăр хăй теплĕн палăргасси, унăн пайĕсем шухăш енĕпе мĕнле çыхăнса тăнине асăрхасси, текстăн планне тăвасси.) Пулăшу кĕнекисемпе (словарь, справочник) усă курасси. «Нарспи» пичетленнĕ çул. (Вуланă текстăн тĕп шухăшне харпăр хăй теплĕн палăргасси, унăн пайĕсем шухăш енĕпе мĕнле çыхăнса тăнине асăрхасси, текстăн планне тăвасси. Пулăшу кĕнекисемпе (словарь, справочник) усă курасси.) Ун ятне этемлĕх манмĕ. (Вуланă текстăн тĕп шухăшне харпăр хăй теплĕн палăргасси, унăн пайĕсем шухăш енĕпе мĕнле çыхăнса тăнине асăрхасси, текстăн планне тăвасси. Пулăшу кĕнекисемпе (словарь, справочник) усă курасси.)

Раздел 4. Пирĕн йăла – йĕрке.

Йăла – йĕрке. (Вуланă текстăн тĕп шухăшне харпăр хăй теплĕн палăргасси, унăн пайĕсем шухăш енĕпе мĕнле çыхăнса тăнине асăрхасси, текстăн планне тăвасси. Аваллăх çинчен. Ырă пурнăçа ĕмĕтленсе пурăнакан халăхăн кулленхи ĕçĕсем.) Хĕллехи кунсенче. (Вуланă чух та шухăш-туйăма интонаци мелĕсемпе (хăвăртлăх улшăнăвĕ, сасă хулăнăшĕ, тăхтавсем, шухăша палăртакан пусăм, пуплев кĕвви) тĕрĕс палăртасси.) Экскурси. (Çывăхри музея экскурсие каясси)

Раздел 5. Шурă юр çусассăн. Пĕрремĕш юр. (Вуланă текстăн тĕп шухăшне харпăр хăй теплĕн палăргасси, унăн пайĕсем шухăш енĕпе мĕнле çыхăнса тăнине асăрхасси, текстăн планне тăвасси. Сăнлавлă (çут çанталăка, çынна, пÿрт-çурт таврашне сăнлани), уйлавлă элементсемпе диалог кĕртнĕ текста аса илсе каласси, тÿрĕ пуплеве тÿрĕ мар пуплевпе улăштарасси.) Канăçлă шăплăх. (Вуланă текстăн тĕп шухăшне харпăр хăй теплĕн палăргасси, унăн пайĕсем шухăш енĕпе мĕнле çыхăнса тăнине асăрхасси, текстăн планне тăвасси.) Кайăксем ăçта çывăраççĕ. (Вуланă текстăн тĕп шухăшне харпăр хăй теплĕн палăргасси, унăн пайĕсем шухăш енĕпе мĕнле çыхăнса тăнине асăрхасси, текстăн планне тăвасси.) Кăрлач. (Вуланă текстăн тĕп шухăшне харпăр хăй теплĕн палăргасси, унăн пайĕсем шухăш енĕпе мĕнле çыхăнса тăнине асăрхасси, текстăн планне тăвасси. Сăнлавлă (çут çанталăка, çынна, пÿрт-çурт таврашне сăнлани), уйлавлă элементсемпе диалог кĕртнĕ текста аса илсе каласси, тÿрĕ пуплеве тÿрĕ мар пуплевпе улăштарасси.) Тăманапа шăши ((Вуланă чух та шухăш-туйăма интонаци мелĕсемпе (хăвăртлăх

улшăнăвĕ, сасă хулăнăшĕ, тăхтавсем, шухăша палăртакан пусăм, пуплев кĕвви) тĕрĕс палăртасси.)

Раздел 6. Чӑваш халӑх сӑмахлӑхӗнчен.

Юмахсем. (Чӑваш, вырӑс тата ытти тӑванла халӑхсен юмахӗсем.) Халапсем. (Сӑнар ячӗпе е унӑн ятне, калавҫӑн сӑпатне улӑштарса каласа парасси; калава малалла тӑсасси, сӑнарӑн малашнехи пурнӑҫӗпе ӗҫӗсем ҫинчен хушса каласси, сӑнлавпа уйлав элеменчӗсем кӗртсе пулни-иртни, курни-илтни ҫинчен ҫыхӑнуллӑ калав тӑвасси.) Улӑп халапӗсем. (Вуланӑ текстӑн тӗп шухӑшне харпӑр хӑй теплӗн палӑргасси, унӑн пайӗсем шухӑш енӗпе мӗнле ҫыхӑнса тӑнине асӑрхасси, текстӑн планне тӑвасси.) Улӑпсем (Сӑнар ячӗпе е унӑн ятне, калавҫӑн сӑпатне улӑштарса каласа парасси; калава малалла тӑсасси, сӑнарӑн малашнехи пурнӑҫӗпе ӗҫӗсем ҫинчен хушса каласси, сӑнлавпа уйлав элеменчӗсем кӗртсе пулни-иртни, курни-илтни ҫинчен ҫыхӑнуллӑ калав тӑвасси.) Ваттисен сӑмахӗсем. (Халӑх сӑмахлӑхӗ, калав, сӑвӑ, юптару ҫинчен.) Уяв юррисем. Вӑйӑ юррисем. (Халӑх сӑмахлӑхӗ, калав, сӑвӑ, юптару ҫинчен.) Сюжетлӑ юрӑсем. (Халӑх сӑмахлӑхӗ, калав, сӑвӑ, юптару ҫинчен.) Витлешӳ такмакӗсем. Шӳтсем. (Халӑх сӑмахлӑхӗ, калав, сӑвӑ, юптару ҫинчен.) Халӑх юррисем. (Халӑх сӑмахлӑхӗ, калав, сӑвӑ, юптару ҫинчен.) Пӗтӗмлетӳ урокӗ. (Халӑх сӑмахлӑхӗ, калав, сӑвӑ, юптару ҫинчен I—IV классенче илнӗ пӗлӗве ҫирӗплетсе пӗтӗмлетесси.)

Раздел 6. Кусем- манӑн туссем

Ҫил ҫуна. (Вуланӑ текстӑн тӗп шухӑшне харпӑр хӑй теплӗн палӑргасси, унӑн пайӗсем шухӑш енӗпе мӗнле ҫыхӑнса тӑнине асӑрхасси, текстӑн планне тӑвасси. Сӑнар ячӗпе е унӑн ятне, калавҫӑн сӑпатне улӑштарса каласа парасси; калава малалла тӑсасси, сӑнарӑн малашнехи пурнӑҫӗпе ӗҫӗсем ҫинчен хушса каласси, сӑнлавпа уйлав элеменчӗсем кӗртсе пулни-иртни, курни-илтни ҫинчен ҫыхӑнуллӑ калав тӑвасси.) Вулав тӗрӗслени «Математика мыскари».(Литература чӗлхин виҫисене пӑхӑнса, тулли сӑмахсемпе, ӑнланса вуласси. Вулав хӑвӑртлӑхӗ минутра 90 сӑмахран кая мар (ӑшра вуланӑ чухне сӑмах шучӗ 110 таран ӳсмелле). Анланман сӑмахсен пӗлтерӗшне пӗтӗмӗшле пуплев пӗлтерӗшӗ ҫине таянса чухласа илесси. Мӗнпур предложение (хутсӑррисене те, хутлисене те) тӗрӗс интонаципе вуласси.) Чаплӑ парне. (Вуланӑ текстӑн тӗп шухӑшне харпӑр хӑй теплӗн палӑргасси, унӑн пайӗсем шухӑш енӗпе мӗнле ҫыхӑнса тӑнине асӑрхасси, текстӑн планне тӑвасси.) Киш ҫинчен ҫӳрекен халап. (Вуланӑ текстӑн тӗп шухӑшне харпӑр хӑй теплӗн палӑргасси, унӑн пайӗсем шухӑш енӗпе мӗнле ҫыхӑнса тӑнине асӑрхасси, текстӑн планне тӑвасси. Сӑнарсен пуплев рӑмлӑхӗсене сӑнасси, весен ӗҫӗсене, кӑмӑл-туйӑмне (пӗр е темиҫе калаври сӑнарсене) танлаштарасси. Сӑнарсем мӗншӗн, мӗн пирки ҫапла тунине каласси. Хӑйсем тата автор ҫав пулӑмсемпе сӑнарсене мӗнле хакланине палӑртасси.) Пакӑлти. (Вуланӑ текстӑн тӗп шухӑшне харпӑр хӑй теплӗн палӑргасси, унӑн пайӗсем шухӑш енӗпе мӗнле ҫыхӑнса тӑнине асӑрхасси, текстӑн планне тӑвасси. Сӑнар ячӗпе е унӑн ятне, калавҫӑн сӑпатне улӑштарса каласа парасси; калава малалла тӑсасси, сӑнарӑн малашнехи пурнӑҫӗпе ӗҫӗсем ҫинчен хушса каласси, сӑнлавпа уйлав элеменчӗсем кӗртсе пулни-иртни, курни-илтни ҫинчен ҫыхӑнуллӑ калав тӑвасси. Сӑнарсен пуплев рӑмлӑхӗсене сӑнасси, весен ӗҫӗсене, кӑмӑл-туйӑмне (пӗр е темиҫе калаври сӑнарсене) танлаштарасси. Сӑнарсем мӗншӗн, мӗн пирки ҫапла тунине каласси. Хӑйсем тата автор ҫав пулӑмсемпе сӑнарсене мӗнле хакланине палӑртасси.)

Раздел 7. Ырӑпа усал.

Чĕлхесĕр Иван. (Вуланă текстăн тĕп шухăшне харпăр хăй теплĕн палăргасси, унăн пайĕсем шухăш енĕпе мĕнле çыхăнса тăнине асăрхасси, текстăн планне тăвасси. Сăнар ячĕпе е унăн ятне, калавçăн сăпатне улăштарса каласа парасси; калава малалла тăсасси, сăнарăн малашнехи пурнăçĕпе ĕçĕсем çинчен хушса каласси, сăнлавпа уйлав элеменчĕсем кĕртсе пулни-иртни, курни-илтни çинчен çыхăнуллă калав тăвасси. Сăнарсен пуплев рăмлăхĕсене сăнасси, весен ĕçĕсене, кăмăл-туйăмне (пĕр е темиçе калаври сăнарсене) танлаштарасси. Сăнарсем мĕншĕн, мĕн пирки çапла тунине каласси. Хăйсем тата автор çав пулăмсемпе сăнарсене мĕнле хакланине палăртасси.) Хăйма вăрри. (Вуланă текстăн тĕп шухăшне харпăр хăй теплĕн палăргасси, унăн пайĕсем шухăш енĕпе мĕнле çыхăнса тăнине асăрхасси, текстăн планне тăвасси. Сăнар ячĕпе е унăн ятне, калавçăн сăпатне улăштарса каласа парасси; калава малалла тăсасси, сăнарăн малашнехи пурнăçĕпе ĕçĕсем çинчен хушса каласси, сăнлавпа уйлав элеменчĕсем кĕртсе пулни-иртни, курни-илтни çинчен çыхăнуллă калав тăвасси. Сăнарсен пуплев рăмлăхĕсене сăнасси, весен ĕçĕсене, кăмăл-туйăмне (пĕр е темиçе калаври сăнарсене) танлаштарасси. Сăнарсем мĕншĕн, мĕн пирки çапла тунине каласси. Хăйсем тата автор çав пулăмсемпе сăнарсене мĕнле хакланине палăртасси.) Эрхип мучипе Ленька. (Вуланă текстăн тĕп шухăшне харпăр хăй теплĕн палăргасси, унăн пайĕсем шухăш енĕпе мĕнле çыхăнса тăнине асăрхасси, текстăн планне тăвасси. Сăнар ячĕпе е унăн ятне, калавçăн сăпатне улăштарса каласа парасси; калава малалла тăсасси, сăнарăн малашнехи пурнăçĕпе ĕçĕсем çинчен хушса каласси, сăнлавпа уйлав элеменчĕсем кĕртсе пулни-иртни, курни-илтни çинчен çыхăнуллă калав тăвасси.) Çывăх тус. (Вуланă текстăн тĕп шухăшне харпăр хăй теплĕн палăргасси, унăн пайĕсем шухăш енĕпе мĕнле çыхăнса тăнине асăрхасси, текстăн планне тăвасси. Сăнар ячĕпе е унăн ятне, калавçăн сăпатне улăштарса каласа парасси; калава малалла тăсасси, сăнарăн малашнехи пурнăçĕпе ĕçĕсем çинчен хушса каласси, сăнлавпа уйлав элеменчĕсем кĕртсе пулни-иртни, курни-илтни çинчен çыхăнуллă калав тăвасси. Сăнарсен пуплев рăмлăхĕсене сăнасси, весен ĕçĕсене, кăмăл-туйăмне (пĕр е темиçе калаври сăнарсене) танлаштарасси. Сăнарсем мĕншĕн, мĕн пирки çапла тунине каласси. Хăйсем тата автор çав пулăмсемпе сăнарсене мĕнле хакланине палăртасси.)

Раздел 8. Атте-анне пурри- телей тата пуянлăх Сăпка юрри. Анне – пирĕн тĕнче. ((Вуланă чух та шухăш-туйăма интонаци мелĕсемпе (хăвăртлăх улшăнăвĕ, сасă хулăнăшĕ, тăхтавсем, шухăша палăртакан пусăм, пуплев кĕвви) тĕрĕс палăртасси.)Çăкăр. (Вуланă текстăн тĕп шухăшне харпăр хăй теплĕн палăргасси, унăн пайĕсем шухăш енĕпе мĕнле çыхăнса тăнине асăрхасси, текстăн планне тăвасси.)Услан кайăк юмахĕ. (Вуланă текстăн тĕп шухăшне харпăр хăй теплĕн палăргасси, унăн пайĕсем шухăш енĕпе мĕнле çыхăнса тăнине асăрхасси, текстăн планне тăвасси.)

Раздел 10. Ӳсен – тăран тĕнчинче. (4 сех)Курăк академикĕ. (Вуланă текстăн тĕп шухăшне харпăр хăй теплĕн палăргасси, унăн пайĕсем шухăш енĕпе мĕнле çыхăнса тăнине асăрхасси, текстăн планне тăвасси.) Çумăр хыççăн вăрманта. (Вуланă текстăн тĕп шухăшне харпăр хăй теплĕн палăргасси, унăн пайĕсем шухăш енĕпе мĕнле çыхăнса тăнине асăрхасси, текстăн планне тăвасси.) Елюк сăртĕнче. (Вуланă текстăн тĕп шухăшне харпăр хăй теплĕн палăргасси, унăн пайĕсем шухăш енĕпе мĕнле çыхăнса тăнине асăрхасси, текстăн планне тăвасси.) Çуркуннехи экскурси е пĕтĕмлетӳ урокĕ.

Раздел 11. Çуркунне çитсессĕн Çуркунне пуçланать. Çуркунне. (Вуланă текстăн тĕп шухăшне харпăр хăй теплĕн палăргасси, унăн пайĕсем шухăш енĕпе мĕнле çыхăнса тăнине асăрхасси, текстăн планне тăвасси.)Курак. (Вуланă текстăн тĕп шухăшне харпăр хăй теплĕн палăргасси, унăн пайĕсем шухăш енĕпе мĕнле çыхăнса тăнине асăрхасси, текстăн планне тăвасси.) Шăнкăрч килни. Çĕр ыйхăран вăранать. (Вуланă текстăн тĕп шухăшне харпăр хăй теплĕн палăргасси, унăн пайĕсем шухăш енĕпе мĕнле çыхăнса тăнине асăрхасси, текстăн планне тăвасси.) Сенкер май. Çумăр хыççăн.(Аваллăх çинчен)

Раздел 12. Чĕр чунсем- пирĕн туссем.

Вулав тĕрĕслени «Сăвăр куççулĕ». (Литература чĕлхин виçисене пăхăнса, тулли сăмахсемпе, ăнланса вуласси. Вулав хăвăртлăхĕ минутра 90 сăмахран кая мар (ăшра вуланă чухне сăмах шучĕ 110 таран ӳсмелле). Анланман сăмахсен пĕлтерĕшне пĕтĕмĕшле пуплев пĕлтерĕшĕ çине таянса чухласа илесси. Мĕнпур предложение (хутсăррисене те, хутлисене те) тĕрĕс интонаципе вуласси.) Йытăпа кушак. (Вуланă текстăн тĕп шухăшне харпăр хăй теплĕн палăргасси, унăн пайĕсем шухăш енĕпе мĕнле çыхăнса тăнине асăрхасси, текстăн планне тăвасси.)Лашана çăлни. (Вуланă текстăн тĕп шухăшне харпăр хăй теплĕн палăргасси, унăн пайĕсем шухăш енĕпе мĕнле çыхăнса тăнине асăрхасси, текстăн планне тăвасси.) Тăрна ташши. (Вуланă текстăн тĕп шухăшне харпăр хăй теплĕн палăргасси, унăн пайĕсем шухăш енĕпе мĕнле çыхăнса тăнине асăрхасси, текстăн планне тăвасси.) Парпуспа Шулькка. (Вуланă текстăн тĕп шухăшне харпăр хăй теплĕн палăргасси, унăн пайĕсем шухăш енĕпе мĕнле çыхăнса тăнине асăрхасси, текстăн планне тăвасси.) Хĕрӳ хĕвел хĕрелсе анчĕ. (Вуланă текстăн

тĕп шухăшне харпăр хăй теплĕн палăртасси, унăн пайĕсем шухăш енĕпе мĕнле çыхăнса тăнине асăрхасси, текстăн планне тăвасси.) Тĕрĕслев ĕçĕ Чакак Ваççи çырнă «Ял тăрăх чупса çаврăнни» калавĕ тăрăх ĕçлесси.

Раздел 13. Вăрçă кĕрленĕ чух. Амăш пилĕ. Ĕççинче. (Вуланă текстăн тĕп шухăшне харпăр хăй теплĕн палăргасси, унăн пайĕсем шухăш енĕпе мĕнле çыхăнса тăнине асăрхасси, текстăн планне тăвасси.) Урасăр. (Вуланă текстăн тĕп шухăшне харпăр хăй теплĕн палăргасси, унăн пайĕсем шухăш енĕпе мĕнле çыхăнса тăнине асăрхасси, текстăн планне тăвасси.) Эпир çĕнтертĕмĕр. (Вуланă текстăн тĕп шухăшне харпăр хăй теплĕн палăргасси, унăн пайĕсем шухăш енĕпе мĕнле çыхăнса тăнине асăрхасси, текстăн планне тăвасси.)

Раздел 14. Çу пуçланчĕ. Çу çитрĕ. (Вуланă текстăн тĕп шухăшне харпăр хăй теплĕн палăргасси, унăн пайĕсем шухăш енĕпе мĕнле çыхăнса тăнине асăрхасси, текстăн планне тăвасси. Сăнлавлă (çут çанталăка, çынна, пӳрт-çурт таврашне сăнлани), уйлавлă элементсемпе диалог кĕртнĕ текста аса илсе каласси, тӳрĕ пуплеве тӳрĕ мар пуплевпе улăштарасси.) Çуллахи вăрманта. (Вуланă текстăн тĕп шухăшне харпăр хăй теплĕн палăргасси, унăн пайĕсем шухăш енĕпе мĕнле çыхăнса тăнине асăрхасси, текстăн планне тăвасси. Сăнлавлă (çут çанталăка, çынна, пӳрт-çурт таврашне сăнлани), уйлавлă элементсемпе диалог кĕртнĕ текста аса илсе каласси, тӳрĕ пуплеве тӳрĕ мар пуплевпе улăштарасси.) Çулла Август. (Вуланă текстăн тĕп шухăшне харпăр хăй теплĕн палăргасси, унăн пайĕсем шухăш енĕпе мĕнле çыхăнса тăнине асăрхасси, текстăн планне тăвасси.) Пĕтĕмлетӳ урокĕ.(Класс тулашĕнчи вулав урокне хатĕрленнĕ май кирлĕ кĕнекене хар- пăр хăй тĕллĕн суйласа вулама, тĕрлĕрен пулăшу кĕнекипе, хаçат-журналпа усă курма пĕлесси. Кĕнеке мĕн çинченнине унăн хуплашки, титл листи, тупмаллипе ӳкерчĕкĕсем, ум сăмахĕпе юлашкин- чен калани тăрăх ăнкарасси. Кирлĕ кĕнекен е хаçат- журналти статьян ятне, унăн авторне кăтартса тĕрĕс çырса илесси. Кăмăла каякан кĕнекене харпăр хăй тĕллĕнех библиотекăран илсе вуласси.)

Тематическое планирование

№	**Содержание программного материала**	**Количество часов**
1	Аван-и, шкул саккийĕ!...	1
2	Килсе çитрĕ тулăх кĕр	1
3	Ку вăл- ман тăван çĕр-шыв	1
4	Пирĕн йăла-йĕрке	1
5	Шурă юр çусассăн..	1
6	Чăваш халăх сăмахлăхĕнчен	2
7	Кусем манăн туссем	1
8	Ырăпа усал	1
9	Атте- анне пурри- телей тата пуянлăх	1
10	Ӳсен-тăран тĕнчинче	1
11	Çуркунне çитсессĕн	1
12	Чĕр чунсем- пирĕн туссем	1
13	Вăрçă кĕрленĕ чух	1
14	Çу пуçланчĕ	1
	Пурĕ:	**17 сех**

Вĕренекенсен пĕлĕвĕсемпе ăслай-хăнăхăвĕсене тĕрĕслесе хакламалли виçесем.

«5» паллă çакăн пек чухне лартмалла: вĕренекен мĕн вуланине туллин ăнлансан;

1-мĕш çур çулта тулли сăмахăн (пĕрремĕш хут тĕл пулнă сăмахсене сыпăкласа), пĕр тикĕссĕн, тивĕçлĕ интонаципе минутра 65 (ăшра 80) сăмахран кая мар вулать;

2-мĕш çур çулта тĕрĕс ăнланса, пĕр тикĕссĕн, сăмахсене вакламасăр, текст пĕлтерĕшĕпе шухăшне шута илсе тивĕçлĕ интонаципе (хăвăрт е хуллен, сасса хăпартса е хăпартмасăр, логика пусăмĕсемпе тăхтавсем туса) минутра 75 (ăшра 80) сăмахран кая мар вулать; вуланине туллин, кĕскен тата суйлавлăн каласа пама, пысăках мар текст пайĕсене харкам тĕллĕн уйăрса ят пама, ансăр план тăрăх каласа пама, ыйтусене хуравлама, шухăшне текстри тĕслĕхпе çирĕплетме, хайлавăн тĕп шухăшне ваттисен сăмахĕсемпе тата каларăшсемпе палăртма, текста асамласа каласа панă чухне сăнарлă сăмахсемпе усă курма пĕлет; автор герой çине мĕнле куçпа пăхнине, сăвă, калав, юптару, пьеса ансат уйрăмлăхĕсене чухлать; пăхмасăр каласа памалли сăвă текстне çирĕп пĕлет, ăна тĕрĕс те палăртуллă каласа парать.

«4» паллă çакăн пек чухне лартмалла: вĕренекен вулана текста ăнланать пулсан;

1-мĕш çур çулта текста палăртуллăн, сăмахсене вакламасăр (йывăр сăмахсене сыпăкласа), вулав тĕрĕслĕхне асăрхаса, йăнăшсене тӳрлетсе пырса, минутра 50 сăмахран кая мар вулать;

2-мĕш çур çулта вулав хăвăртлăхĕ 65 сăмахран кая мар, вулавра 1-2 йăнăш, ача ăна хăех тӳрлетет; сăвва палăртуллăн, тивĕçлĕ интонаципе пăхмасăр каласа пама пĕлет, анчах та пысăках мар йăнăшсем (пĕр сăмахах темиçе хут калани, пăтраштарни т.ыт.те) тăвать.

«3» паллă çакăн пек чухне лартмалла: вĕренекен ача текстан тĕп шухашне вĕрентӳçĕ пулăшнипе çеç ăнланать пулсан;

1-мĕш çур çулта текста тулли сăмахăн (хăш-пĕр сăмахсене вакласа), сасса улăштармасăр минутра 50 сăмахран кая мар вулать;

2-мĕш çур çулта вулав хăвăртлăхĕ 60 сăмахран кая мар, ача сăмахсене, сыпăксемпе сасăсене 4-6 çĕрте пăтраштарса, сиктерсе хăварса, вĕсене вырăнĕпе ылмаштарса, сăмахсенчи пусăмсене тĕрĕс мар туса вулать; мĕн çинчен вуланине çыхăнуллăн каласа пама пĕлмест, текст пайĕсене уйăрса ят пама вĕрентӳçĕ пулăшнипе çеç пултарать, пуплев йăнăшĕсем тăвать, вĕсене пулăшмасăр тӳрлетеймест; пăхмасăр каламалли сăвва çирĕпех пĕлмест.

«2» паллă çакăн пек чухне лартмалла: вĕренекен ача 1-мĕш çур çулта сасса улăштармасăр, сăмахсене вакласа, минутра 35 сăмахран кая мар вулать;

2-мĕш çур çулта хăш-пĕр сăмахсене çеç вакламасăр минутра 45 сăмах таран вулать; 6 йăнăшран ытларах тăвать; мĕн вуланине пăтраштарса, çыхăнусăр каласа парать, вĕрентекен ыйтăвĕсемпе те текстăн пайĕсене уйăрма пĕлмест; сăввăн пысăк пайне пăхмасăр каласа пама пултараймасть.